

ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นที่มีต่อความสามารถ
ในการคิดวิเคราะห์และทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4
EFFECTS OF ORGANIZING THAI LANGUAGE LEARNING ACTIVITIES BY USING 5-STEP
PROCESS ON ANALYTICAL THINKING ABILITY AND ACTIVE LEARNING ATTITUDES
OF TENTH GRADE STUDENTS

นายยงยุทธ อังคสกุลญลักษณ์*

Yongyuth Angkhasanyalak

ผศ.ดร.พรทิพย์ แข็งขัน**

Asst. Prof. Porntip Khaengkhan, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการ 5 ขั้นที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 และเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์และทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยแบบปกติ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม จังหวัดนนทบุรี จำนวน 74 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองซึ่งจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นและกลุ่มควบคุมซึ่งจัดการเรียนรู้ภาษาไทยแบบปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์และทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุก และเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้ การทดลองใช้ระยะเวลา 8 สัปดาห์ รวม 32 คาบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่า t (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นมีทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นมีทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: yong.angkhasanyalak@gmail.com

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: p.khaengkhan@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were to study the effects of organizing Thai language learning activities by using 5-step process on analytical thinking ability and active learning attitudes of tenth grade student. The subjects were 74 tenth grade students in a semester 1 academic year 2016 at Watkhemaphiratararam school in Nonthaburi province. These subjects were divided into two groups; an experimental group learning by using 5-step process, and a control group learning by conventional instruction. The instruments for data collection were analytical thinking ability and active learning attitudes tests. The duration of the experiment was 32 periods over a span 8 weeks. The collected data were analyzed by arithmetic means, standard deviation and t-test

The results were as follows: 1) Students learning by using 5-step process had a higher analytical thinking ability after the experiment than before the experiment, at a .05 level of significance. 2) Students learning by using 5-step process had a higher analytical thinking ability than students learning by conventional instruction, at a .05 level of significance. 3) Students learning by using 5-step process had a higher active learning attitudes after the experiment than before the experiment, at a .05 level of significance. 4) Students learning by using 5-step process had a higher active learning attitudes than students learning by conventional instruction, at a .05 level of significance.

คำสำคัญ: กระบวนการ 5 ขั้น/ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์/ ทักษะการเรียนรู้เชิงรุก

KEYWORDS: 5-STEP PROCESS/ ANALYTICAL THINKING ABILITY/ ACTIVE LEARNING ATTITUDES

บทนำ

ภาษาไทยมีความสำคัญสำหรับสังคมไทย เนื่องจากเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่สร้างความเป็นเอกลักษณ์ของชาติให้ดำรงอยู่ ดังที่ ประเสริฐ ณ นคร (2546) กล่าวว่า “ภาษาเป็นวัฒนธรรมสุดท้ายที่แสดงถึงความเป็นไทย เมื่อใดคนไทยเลิกพูดภาษาไทย เราก็คงไม่มีความเป็นไทยหลงเหลืออยู่อีก” นอกจากนี้ในชีวิตประจำวันภาษาไทยยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่คนไทยใช้ติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรม การงาน อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาและถ่ายทอดความรู้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551)

ภาษาไทยเป็นวิชาที่ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร เพราะถือว่าเป็นภาษาของตน ไม่ต้องเรียนรู้อีกก็สามารถสื่อสารได้ ผู้เรียนจึงรู้สึกเบื่อหน่าย เหตุที่เป็นเช่นนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะครูภาษาไทยส่วนใหญ่มัวยึดติดอยู่กับการจัดการเรียนรู้แบบเดิม ๆ คือใช้วิธีบรรยาย ดังที่ พรทิพย์ แข็งขัน และคณะ (2555) กล่าวถึงสภาพโดยทั่วไปของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย สรุปได้ว่า ครูเลือกใช้วิธีการบรรยายเพราะเชื่อว่าเป็นวิธีที่สะดวกและรวดเร็ว แต่วิธีการนี้ครูจะเป็นผู้สร้างความรู้และส่งผ่านความรู้นั้นไปสู่ผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนไม่มีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเองเป็นเหตุให้นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของภาษาไทย

การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในปัจจุบันควรเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถในการคิดมากกว่าเน้นเพียงการจดจำเนื้อหา ดังที่ พรทิพย์ แข็งขัน และคณะ (2553) กล่าวว่า สมรรถนะด้านการคิดเป็นสมรรถนะสำคัญที่พึงให้เกิดแก่ผู้เรียน เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารที่แพร่หลายอย่างรวดเร็วและมีลักษณะซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้คนในสังคมต้องใช้สมรรถนะด้านการคิดเพื่อสร้างข้อสรุป ตัดสินใจ และประเมินค่าสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้เฉพาะเนื้อหาวิชาอาจไม่เพียงพอและไม่เท่าทันต่อสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ที่เป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต การคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานของการคิดทั้งหมด บุคคลที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จะมีความสามารถด้านอื่น ๆ เหนือกว่าบุคคลทั่วไป ทั้งทางด้านสติปัญญาและการดำเนินชีวิต ดังนั้นการคิดวิเคราะห์จึงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้และการใช้ชีวิตของผู้เรียน

ความสามารถในการคิดวิเคราะห์เป็นส่วนหนึ่งของสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการคิดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) และเป็นมาตรฐานประการหนึ่งในการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากความสามารถในการคิดวิเคราะห์เป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนเป็นกระบวนการสำคัญในการเรียนรู้ทุกรายวิชา และเป็นทักษะพื้นฐานของการคิดขั้นสูงทุกประเภท (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2556; ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2557) ดังนั้น ครูจึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ โดยบูรณาการแบบสอดแทรก (infusion instruction) ไปกับสาระการเรียนรู้ เน้นให้นักเรียนเปรียบเทียบสิ่งที่เรียนรู้ พิจารณาความเหมือน ความแตกต่าง พิจารณาเหตุและผลที่เกิดขึ้นเพื่อเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ (จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช, 2544)

แม้ว่าความสามารถในการคิดวิเคราะห์จะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้เรียน แต่กลับพบว่าผลการประเมินยังอยู่ในระดับต่ำ ดังจะเห็นได้จากคะแนนทดสอบความถนัดทั่วไป (GAT : general aptitude test) ซึ่งเป็นการวัดศักยภาพนักเรียนเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาด้านความสามารถในการอ่าน เขียน คิดวิเคราะห์ และแก้โจทย์ปัญหาในปี พ.ศ.2555 2556 และ 2557 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 89.07 102.47 และ 91.38 ตามลำดับจากคะแนนเต็ม 150 คะแนน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557) ซึ่งถือว่ายังไม่น่าพึงพอใจเท่าที่ควร ผลการประเมินและผลการทดสอบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าครูต้องศึกษาแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสามารถในการคิดวิเคราะห์

นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยควรให้ผู้เรียนมีบทบาทในการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนและเรียนรู้อย่างมีความสุข (พรทิพย์ แข็งขัน และคณะ, 2553) การจัดการเรียนการสอนลักษณะนี้เป็นการเปลี่ยนบทบาทของผู้เรียนจากการเป็น “ผู้รับ” มาเป็น “ผู้เรียน” และเปลี่ยนบทบาทของครูจาก “ผู้สอน” มาเป็น “ผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้” (ทิศนา ขัมมณี, 2543) ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ครูในฐานะผู้จัดการเรียนรู้จึงควรปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากผู้ให้ความรู้ มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนที่เป็นฝ่ายรับความรู้ได้มีโอกาสจัดการกับความรู้อย่างด้วยตนเอง ผู้เรียนจึงปรับเปลี่ยนจากการเรียนรู้เชิงรับ (passive learning) มาเป็นการเรียนรู้เชิงรุก (active learning)

ทัศนคติ คือ ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ หรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทัศนคติอาจเป็นบวกหรือลบ ถ้าบุคคลมีทัศนคติบวกต่อสิ่งใดก็จะมีพฤติกรรมที่จะเผชิญกับสิ่งนั้น ถ้ามีทัศนคติลบก็จะหลีกเลี่ยง ทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้และเป็นการแสดงออกของค่านิยมและความเชื่อของบุคคล (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2553; สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2556) และยังมีความสำคัญเนื่องจากช่วยให้บุคคลเข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว สามารถประพัตินได้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม ถ้าบุคคลใดมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใดก็จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้นซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม (สุชา จันทรเฒ, 2541; Triandis, H.C., 1971) ทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุก (active learning attitudes) เป็นความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแล้วแสดงออกมาในรูปแบบของความชอบ ความพึงพอใจ หรือความไม่ชอบ ความไม่พึงพอใจ ซึ่งการเรียนรู้เชิงรุกนั้นมีลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ 1) นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติมากกว่าการฟังบรรยาย 2) ครูเน้นการพัฒนาทักษะของนักเรียนมากกว่าการถ่ายทอดความรู้ 3) นักเรียนเกิดความสามารถในการคิดขั้นสูง 4) นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น อ่าน เขียน อภิปราย 5) นักเรียนได้สำรวจทัศนคติและคุณค่าในตัวเอง (Bonwell, C.C. & Eison, J.A., 1991)

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสามารถในการคิดวิเคราะห์และทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องเลือกใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยพัฒนาความสามารถดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาพบว่ากระบวนการ 5 ขั้น (5-step process) ที่พัฒนาขึ้นโดย Limbach, B. & Waugh, W. (2010) สามารถนำไปใช้สอนให้นักเรียนเกิดความสามารถในการคิดและทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ครูกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยระบุพฤติกรรมที่สะท้อนการคิด ให้สอดคล้องกับระดับพุทธิพิสัยของ Bloom's revised taxonomy ที่ปรับปรุงโดย Anderson, W.L. & Krathwohl, D.R. (2001) เช่น กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ว่า “ผู้เรียนสามารถจำแนกภาพพจน์ชนิดต่าง ๆ ได้” คำว่า “จำแนก” เป็นพฤติกรรมในระดับ “วิเคราะห์” เป็นต้น

ขั้นที่ 2 สอนผ่านการใช้คำถาม ครูใช้คำถามแบบอบเนกนัย (divergent questions) ซึ่งเป็นคำถามแบบเปิด (open-ended questions) โดยให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิดและอภิปราย เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดของผู้เรียน

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติกิจกรรม ครูใช้กิจกรรมที่เป็นการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้โดยการคิดและปฏิบัติ

ขั้นที่ 4 ทบทวนและพัฒนา ครูรวบรวมความคิดเห็นจากนักเรียน โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น 2 minute paper, chain notes, memory matrixes เป็นต้น และให้นักเรียนทบทวนและพัฒนาความเข้าใจบทเรียน โดยการทำแบบฝึกหัด หรือแบบทดสอบ

ขั้นที่ 5 ให้ข้อมูลป้อนกลับและประเมินผลการเรียนรู้ ครูให้ข้อมูลที่เป็นผลการประเมินการเรียนรู้และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการเรียนรู้แก่นักเรียน รวมทั้งให้นักเรียนประเมินการเรียนรู้ของตนเอง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ 5 ขั้น พบว่ามีงานของประภาพathy ภูนคร (2556) ที่ใช้โมเดล 5 ขั้น (5-step model) ของ Duron, R. Limbach, B. & Waugh, W. (2006) มาใช้พัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อมา Limbach, B. & Waugh, W. (2010) ได้เปลี่ยนชื่อจากโมเดล 5 ขั้น (5-step model) เป็นกระบวนการ 5 ขั้น (5-step process) และได้ปรับเปลี่ยนรายละเอียดในกระบวนการขั้นที่ 1 โดยนำแนวคิดพุทธิพิสัยของ Bloom's revised taxonomy ที่ปรับปรุงโดย Anderson, W.L. & Krathwohl, D.R. (2001) มาใช้แทนแนวคิดพุทธิพิสัยของ Bloom, B. (1956) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำกระบวนการ 5 ขั้น ของ Limbach, B. & Waugh, W. (2010) มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยให้นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ครูภาษาไทยสามารถนำไปประยุกต์ในการจัดการเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นของกลุ่มทดลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
3. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นของกลุ่มทดลอง
4. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เนื่องจากสถานศึกษาแห่งนี้เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ประเภทสหศึกษา เปิดสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยจัดห้องเรียนแบบละความสามารถของนักเรียน ทำให้สามารถเลือกห้องเรียนที่นักเรียนมีระดับความสามารถใกล้เคียงกัน เข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้วิจัยรับราชการครูในสถานศึกษาแห่งนี้ ทำให้การทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง มีรายละเอียดดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ใช้วัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แบบวัดที่สร้างขึ้นเป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยใช้กรอบแนวคิดของ Bloom, B. (1956) ซึ่งจำแนกความสามารถในการคิดวิเคราะห์ออกเป็น 3 ระดับ คือ การจำแนกส่วนประกอบ การพิจารณาความสัมพันธ์ และการพิจารณาข้อสรุป แล้วนำแบบวัดที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจพิจารณาความตรงตามเนื้อหา (content validity) ตลอดจนความถูกต้องเหมาะสมของการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย ก่อนนำไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4/8 โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม จำนวน 35 คน ซึ่งเป็นห้องเรียนที่มีความสามารถใกล้เคียงกันกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำผลคะแนนมาคำนวณ พบว่าแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์มีค่าความเที่ยง ค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกได้คุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

1.2 แบบวัดทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุก ใช้วัดทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุก ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยสร้างแบบวัดทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ตามมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ ซึ่งสร้างโดยใช้กรอบแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกของ Bonwell, C.C. & Eison, J.A. (1991) เนื่องจากแนวคิดดังกล่าวเป็นที่ยอมรับและนิยมใช้อย่างแพร่หลาย แล้วนำแบบวัดที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจพิจารณาความตรงตามเนื้อหา (content validity) ความเป็นปรนัย (objectivity) และสำนวนภาษาก่อนนำไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4/8 โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม จำนวน 35 คน ซึ่งเป็นห้องเรียนที่มีความสามารถใกล้เคียงกันกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำผลคะแนนมาคำนวณค่าความเที่ยง (reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient: α) พบว่า แบบวัดทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .81 แสดงว่ามีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจพิจารณาอีกครั้ง ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 32 แผน แบ่งเป็น แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นสำหรับกลุ่มทดลอง จำนวน 16 แผน และแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยแบบปกติสำหรับกลุ่มควบคุม จำนวน 16 แผน โดยใช้สาระการเรียนรู้จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ การอ่านสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ลักษณะของภาษา อิเหนา ตอน ศีกกะหมังกุหนิง และหัวใจชายหนุ่ม ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยได้รับการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง (pre-test) โดยใช้แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลาทำแบบวัด 30 นาที
2. วัดทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง (pre-test) โดยใช้แบบวัดทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้เวลาทำแบบสอบถาม 20 นาที
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยตามแผนการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ รวมเวลาในการจัดการเรียนรู้จำนวน 32 คาบ
4. วัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง (post-test) โดยใช้แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้เวลาทำแบบวัด 30 นาที
5. วัดทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง (post-test) โดยใช้แบบวัดทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้เวลาทำแบบสอบถาม 20 นาที
6. นำคะแนนที่ได้จากแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์และทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทั้งก่อนและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

1. วิเคราะห์คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง โดยการคำนวณค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยทดสอบค่า t แบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent sample t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05
2. วิเคราะห์คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง โดยการคำนวณค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยทดสอบค่า t แบบกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน (independent sample t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05
3. วิเคราะห์คะแนนทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง โดยการคำนวณค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุก โดยทดสอบค่า t แบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (dependent sample t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05
4. วิเคราะห์คะแนนทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง โดยการคำนวณค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ความแตกต่าง

ของค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุก โดยทดสอบค่า t แบบกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน (independent sample t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการวิจัย

1. กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้น มีค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางต่อไปนี้

ค่าสถิติ	n	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
การทดลอง					
ก่อนการทดลอง	39	13.72	3.47	-16.17	.000*
หลังการทดลอง	39	20.08	2.52		

* $p < .05$

2. กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้น มีค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางต่อไปนี้

ค่าสถิติ	n	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
กลุ่มตัวอย่าง					
กลุ่มทดลอง	39	20.08	2.52	7.18	.000*
กลุ่มควบคุม	35	16.49	1.61		

* $p < .05$

3. กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้น มีค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางต่อไปนี้

ค่าสถิติ	n	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
การทดลอง					
ก่อนการทดลอง	39	65.85	10.91	-7.04	.000*
หลังการทดลอง	39	80.92	6.83		

* $p < .05$

4. กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้น มีค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางต่อไปนี้

ค่าสถิติ	n	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
กลุ่มตัวอย่าง					
กลุ่มทดลอง	39	80.92	6.82	3.24	.002*
กลุ่มควบคุม	35	75.17	8.14		

* $p < .05$

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้และมีประเด็นในการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของประภาพร ภูนคร (2556) ที่พบว่า การใช้ five-step model สามารถพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนได้ เนื่องจากการคิดวิเคราะห์เป็นการคิดขั้นพื้นฐานของการคิดระดับสูงทุกประเภทรวมไปถึงการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนั้น เมื่อกระบวนการนี้สามารถพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ก็สามารถพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้เช่นกัน นอกจากนี้ กระบวนการ 5 ขั้นมีขั้นตอนที่มุ่งพัฒนาความสามารถในการคิด คือ ขั้นตอนที่ 2 สอนผ่านการใช้คำถาม เป็นการใช้คำถามแบบอนกนัย (divergent questions) ซึ่งเป็นคำถามที่เสริมสร้างให้นักเรียนใช้กระบวนการคิดเพื่อพิจารณาข้อมูลและสรุปเพื่อตอบคำถาม อีกทั้งยังสามารถแสดงความคิดได้อย่างหลากหลาย ดังที่ ชนาธิป พรกุล (2554) กล่าวว่า คำถามแบบอนกนัยเป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีคำตอบที่แตกต่างกัน เป็นคำถามเกี่ยวกับกระบวนการ ความคิดเห็น การตั้งสมมติฐาน การประเมิน ผู้เรียนเริ่มคิดจากสิ่งที่เฉพาะเจาะจงแล้วพบคำตอบที่หลากหลายเป็นการคิดระดับวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมิน สอดคล้องกับ Limbach, B. & Waugh, W. (2012) ที่กล่าวว่า กระบวนการ 5 ขั้นเสริมสร้างให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิดด้วยการเสนอข้อคิดเห็น ข้อโต้แย้ง ตลอดจนวิพากษ์วิจารณ์ ดังนั้นนักเรียนจึงมีโอกาสดำเนินความคิดที่หลากหลาย และในขั้นตอนที่ 3 ปฏิบัติกิจกรรม ครูต้องเลือกใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) โดยนักเรียนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการคิดและการปฏิบัติจนเกิดการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ถือเป็นส่วนสำคัญที่นักเรียนจะได้ร่วมกันพิจารณาข้อมูลเพื่อค้นหาประเด็นสำคัญและสามารถสรุปสิ่งที่ได้จากการอภิปรายกับเพื่อนในชั้นเรียน ดังแนวคิดของ Bonwell, C.C. & Eison, J.A. (1991); พิมพันธ์

เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข (2559) ที่สรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุกนักเรียนจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การอ่าน การเขียน การสืบค้น การอภิปราย การสรุป การสร้างความรู้ และการนำเสนอมากกว่าเป็นผู้รับฟังความรู้จากครู และช่วยพัฒนาให้นักเรียนเกิดความสามารถในการคิดขั้นสูง

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้น พบว่า ในช่วงสัปดาห์ที่ 1-3 นักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถตอบคำถามแบบอเนกนัยได้ กล่าวคือ นักเรียนยังไม่สามารถแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ที่ครูถามได้ ครูจึงใช้คำถามแบบอเนกนัยเพื่อตรวจสอบความเข้าใจพื้นฐานของนักเรียนก่อนเพื่อใช้เป็นฐานของการถามคำถามในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ ในการปฏิบัติกิจกรรม พบว่านักเรียนยังขาดความกระตือรือร้น ไม่ใส่ใจที่จะคิดและทำกิจกรรมกลุ่ม ครูจึงดูแลนักเรียนในการทำกิจกรรมอย่างใกล้ชิด คอยชี้แนะในสิ่งที่นักเรียนไม่เข้าใจหรือประสบปัญหาในการทำกิจกรรม อย่างไรก็ตาม หลังจากสัปดาห์ที่ 3 จนถึงสัปดาห์ที่ 8 ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ประสบปัญหาดังกล่าวและพบว่านักเรียนเริ่มตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่ครูกำหนดได้ชัดเจนขึ้น สามารถอธิบาย ให้รายละเอียด และแสดงเหตุผลสนับสนุนความคิดของตนเองได้ อีกทั้งเกิดความกระตือรือร้นที่จะคิดและทำกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อนในชั้นเรียน ในขณะที่ข้อมูลจากบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า ในช่วงสัปดาห์ที่ 1-3 นักเรียนส่วนใหญ่ขาดความกระตือรือร้นเมื่อครูมอบหมายให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ นักเรียนจะแสดงอาการเบื่อหน่ายที่จะทำกิจกรรมกลุ่ม มีนักเรียนเพียงบางส่วนที่แสดงความคิด อภิปรายกับเพื่อนขณะทำกิจกรรม แม้ในช่วงหลังสัปดาห์ที่ 3 จนถึงสัปดาห์ที่ 8 ก็ยังพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังมีพฤติกรรมการเรียนเช่นเดิม ดังนั้น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนกลุ่มนี้จึงต่ำกว่ากลุ่มทดลอง

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นสามารถพัฒนาทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนได้ เนื่องจากกระบวนการ 5 ขั้นมีขั้นตอนที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นการคิดและปฏิบัติ นักเรียนจึงมีบทบาทในการเรียนรู้มากกว่าการรับความรู้ส่งผลให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบดังกล่าว ดังที่ Bonwell, C.C. & Eison, J.A. (1991); สถาพร พงษ์พิบูล (2555); เนาวนิตย์ สงคราม (2557) และพิมพ์นธ์ เดชชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข (2559) กล่าวไว้สรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกจะให้นักเรียนได้สำรวจทัศนคติและคุณค่าในตัวเอง และก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาและเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้น พบว่า ในช่วงสัปดาห์ที่ 1-3 นักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่คุ้นเคยกับครูเท่าที่ควร นักเรียนจึงไม่ใส่ใจที่จะตอบคำถาม กล่าวคือ เมื่อครูถามคำถามจะนิ่งเฉยหากครูไม่ระบุชื่อผู้ตอบคำถาม หรือแสดงความไม่มั่นใจที่จะตอบคำถาม รู้สึกหวาดกลัวการตอบคำถามเพราะกลัวว่าสิ่งที่ตอบจะไม่ถูกต้อง ตลอดจนขาดปฏิสัมพันธ์กับครูในชั้นเรียน เมื่อครูมอบหมายให้ปฏิบัติกิจกรรม นักเรียนยังไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ เนื่องจากนักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติมากกว่าฟังการบรรยายของครู ครูจึงสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวก แสดงความเป็นมิตรกับผู้เรียนเพื่อลดความตึงเครียดในชั้น

เรียน อย่างไรก็ตาม หลังจากสัปดาห์ที่ 3 จนถึงสัปดาห์ที่ 8 ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ประสบปัญหา ดังกล่าวและพบว่านักเรียนกระตือรือร้นที่จะตอบคำถาม เมื่อครูให้ยกมือตอบคำถามนักเรียนจะแย่งกันตอบคำถาม หรือเมื่อครูสุ่มถามคำถามนักเรียนก็จะให้ความร่วมมือในการตอบคำถามเป็นอย่างดี อีกทั้งการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนเป็นไปด้วยความสนุกสนาน นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี และพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกสังเกตได้จาก ในขั้นที่ 4 ทบทวนและพัฒนาเมื่อครูให้นักเรียนทำกิจกรรม 2 minute paper เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ก่อนหมดคาบเรียน พบว่า นักเรียนสะท้อนความคิดในเชิงบวก เช่น “เนื้อหาที่ครูสอน น่าสนใจ เหมือนได้มีส่วนร่วมในการสอน” “สนุกเวลาที่ได้เรียน ได้ปฏิบัติจริงในแต่ละเรื่องที่เรียน” “รู้สึกได้ฝึกทักษะของตนเองมากขึ้น มีความสุขเวลาเรียน ชอบให้มีกิจกรรมเพราะทำให้อยากเรียนมากขึ้น” “ครูสอนให้คิดตลอด มีคำถามตลอด ฝึกให้วิเคราะห์บางที่ก็กังวลค่ะ แต่ว่าส่วนใหญ่สนุกมาก” “เรียนแล้วเข้าใจ มีกิจกรรมด้วย ไม่น่าเบื่อ ครูสรุปเข้าใจเนื้อหาไม่ยาวเกินไป” “สอนเนื้อหาเข้าใจ สิ่งที่ชอบคือการให้แสดงความคิดเห็นในขณะสอน” “ชอบการอธิบายมาก ๆ อยากให้เพิ่มเวลามากขึ้น ชอบตรงที่ได้ใช้ความคิดไม่ใช่แค่ท่องจำตามหนังสือ” จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่เกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้เชิงรุก ในขณะที่ข้อมูลจากบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า ในช่วงสัปดาห์ที่ 1-3 นักเรียนส่วนใหญ่เฉื่อยชา ขาดความกระตือรือร้น ครูต้องตักเตือนและทบทวนข้อตกลงในชั้นเรียนบ่อยครั้ง จนกระทั่งในช่วงหลังสัปดาห์ที่ 3 จนถึงสัปดาห์ที่ 8 พบว่านักเรียนบางส่วนเริ่มกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรม เริ่มแสดงความคิดเห็นและอภิปรายในชั้นเรียนมากขึ้น แต่ยังมีนักเรียนบางส่วนที่ยังมีพฤติกรรมเช่นเดิม ดังนั้น ทัศนคติที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนกลุ่มนี้จึงต่ำกว่ากลุ่มทดลอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการใช้กระบวนการ 5 ขั้น

1.1 ครูต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากผู้ให้ความรู้มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้และสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง

1.2 ครูควรสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น ส่งเสริมให้นักเรียนตอบคำถาม แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

1.3 ครูควรศึกษาเรื่องเทคนิคการใช้คำถาม เพราะเป็นสิ่งสำคัญในขั้นตอนที่ 2 โดยครูจะต้องใช้คำถามเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดของนักเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

1.4 ครูควรศึกษากิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกลักษณะต่าง ๆ เพื่อเลือกใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและหลากหลาย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2.2 ควรศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และทัศนคติการเรียนรู้เชิงรุกของนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เนื่องจากเป็นรูปแบบการสอนที่น่าจะนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.3 ควรศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดขั้นสูงประเภทอื่น ๆ เช่น การคิดสังเคราะห์ เป็นต้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช. (2544). *การส่งเสริมให้คนไทยคิด: จากอดีตสู่ปัจจุบันและอนาคต*. ใน พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ สุวัฒนา อุทัยรัตน์ และกมลพร บัณฑิตยานนท์ (บรรณาธิการ), *แนวคิดและแนวปฏิบัติ สำหรับครูมัธยมศึกษาเพื่อการปฏิรูปการศึกษา*, หน้า 1-14. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2553). *จิตวิทยาสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชนาธิป พรกุล. (2554). *การสอนกระบวนการคิด ทฤษฎีและการนำไปใช้*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิตนา แคมมณี. (2543). *การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง: โมเดลชิป/า*. ใน พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ ลัดดา ภูเกียรติ และสุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม (บรรณาธิการ), *นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา*, หน้า 1-22. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เนาวนิตย์ สงคราม. (2557). *การศึกษานอกสถานที่และการศึกษานอกสถานที่เสมือนเพื่อการเรียนรู้เชิงรุก*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2556). *การพัฒนาการคิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: 9119 เทคนิคพรินติ้ง.

ประภาทิพย์ ภูนคร. (2556). ผลของการใช้เทคนิค Five-Step Model ที่มีต่อทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*. 8(1), 474-486.

ประเสริฐ ญ นคร. (2546). *ภาษา-จารึก ฉบับที่ 8 84 ปี ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ญ นคร.*

กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พรทิพย์ แซ่ซ่ง และคณะ. (2553). *โมดูล 5 โมดูลการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อพัฒนาระบวนการคิด.*

ใน *ชุดฝึกอบรมภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรทิพย์ แซ่ซ่ง และคณะ. (2555). *โมดูล 1 วิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย.* ใน *ชุดฝึกอบรมภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2559). *สอนนักเรียนทำโครงงานสอนอาจารย์ทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2557). *ลักษณะของคนที่มีความคิดวิเคราะห์.* ใน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (บรรณาธิการ), *คิดวิเคราะห์: สอนและสร้างได้อย่างไร*, หน้า 18-26. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัชร เล่าเรียนดี. (2556). *รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด.* (พิมพ์ครั้งที่ 10). นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สถาพร พงษ์พิบูล. (2555). *คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 6(2), 1-13.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). *รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามนโยบายด้านการศึกษารัฐบาล ปี 2556.* กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). *ตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุชา จันทรเฒ. (2541). *จิตวิทยาทั่วไป.* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

สุรางค์ ไคว่ตระกูล. (2556). *จิตวิทยาการศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching and assessing: a revision of bloom's taxonomy of educational objective.* New York: Longman.

Bloom, B. (1956). *A taxonomy of educational objectives. Handbook 1: Cognitive domain.* New York: McKay.

- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active Learning : Creative Excitement in the Classroom*. Washington, D.C.: The George Washington University.
- Duron, R., Limbach, B., & Waugh, W. (2006). Critical Thinking Framework For Any Discipline. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 17(1).
- Limbach, B. & Waugh, W. (2010). Developing Higher Level Thinking. *Journal of Instructional Pedagogies*, Vol. 3.
- Limbach, B., & Waugh, W. (2012). *Practice Before Assessment: Active Learning Strategies*. Blacksburg: Conference on Higher Education Pedagogy.
- Triandis, H. C. (1971). *Attitude and Change*. New York: Wiley.